

Jaarrede 2009

BESTE VGN LEDEN,

Aan het begin van dit nieuwe verenigingsjaar ontvouw ik graag onze plannen voor 2009. Soms moet je echter ook verder vooruit kijken om de grote lijnen voor de toekomst van de vereniging uit te zetten. In de jubileum-Kleio heb ik dat - mede op verzoek van de reactie van Kleio - in het openingsartikel gedaan. Het belangrijkste dilemma voor de toekomst van onze club is, naar mijn idee, het soort club dat we willen zijn. Blijven we een traditionele vereniging van vrijwilligers die zich om niet inzetten? Of zetten we de ontwikkeling naar een 'moderne vereniging' door. Daaronder versta ik een vereniging waarvan de leden het doel onderstrepen, maar vooral ook een aantal diensten verwachten omdat die hen helpen bij het uitoefenen van hun vak terwijl ze niet op individuele basis uit te voeren zijn. Denk daarbij aan belangenbehartiging en diensten die niet door commerciële partijen aangeboden worden, zoals Kleio, de didactiekdagen en de examenbesprekingen. In zo'n vereniging ontvangen de vrijwilligers vaker dan nu

een attentie of een vergoeding voor hun vrijwilligerswerk. Ik denk dat deze ontwikkeling kansen biedt om in de toekomst een vitale vereniging te blijven en de vrijwilligers te binden. Het huidige VGN-beleid op dit punt is nog van voor de eeuwwisseling en past meer bij een traditionele vrijwilligersvereniging. Diensten die echt niet (meer) door vrijwilligers uitgevoerd kunnen worden, worden in een moderne vereniging uitbesteed onder verantwoordelijkheid van het bestuur. Een groot ledenbestand is dan ook onmisbaar voor zo'n vereniging. Ik ben daarom blij met het stijgende ledenaantal van de VGN.

Natuurlijk moet de VGN ook een vereniging blijven waarmee leden zich verbonden voelen en waarin ze actief zijn doordat ze andere leden kennen en nieuwe contacten met vakgenoten op kunnen doen. De realiteit is echter dat door allerlei oorzaken de opkomst bij VGN-activiteiten anders dan studiedagen de laatste jaren tanende is.

Om de stijging van het aantal leden vast te houden, is het belangrijk om zicht te hebben op de activiteiten die de actieve leden goed en met plezier vorm willen geven en die de overige leden van de VGN kunnen verwachten. We zouden deze de 'kernactiviteiten' kunnen noemen. Deze kernactiviteiten

willen we komend jaar bespreken met onze actieve leden. De lijst is niet uitputtend en bedoeld als aanzet voor discussie. We denken dat deze lijst ook kan helpen bij het werven van nieuwe actieve leden. De meest gehoorde vragen van leden die actief willen worden zijn immers: 'Wat wordt er dan van mij verwacht' en 'hoeveel tijd gaat dat ongeveer kosten'. Daarnaast helpt deze lijst ons aan potentiële nieuwe leden uit te leggen wat ze hebben aan hun lidmaatschap. Op onze lijst staan: opkomen voor de belangen van goed geschiedenisonderwijs, Kleio, de website, de didactiekdagen, de vmbo-studiedag, de pabo-studiedag, examenbesprekingen vmbo en havo/vwo, recenseren van methodes, en het uitgeven van nieuwsbrieven. Verder het ondersteunen van specifieke doelgroepen als pabo- en vavo-docenten en publiceren en organiseren van internationale contacten, vooral via Euroclio. Het bestuur kan daarbij proberen meer mensen binnen de vereniging samen te laten werken. Ik denk daarbij bijvoorbeeld aan de plannen van de redactie van Kleio om tijdvakken te kiezen voor themanummers van Kleio. Daar zou de didactiekcommissie bij de didactiekdagen op in kunnen spelen. Aan beiden zouden de leden van de commissie lerarenopleidingen wellicht een

bijdrage kunnen leveren. De contacten met andere wetenschappers dan vakdidactici stonden de afgelopen jaren op een laag pitje. Met Frits Rovers, bestuurslid van de KNHG, willen we komend jaar bekijken hoe we daar verandering in kunnen brengen.

Voor meer details met betrekking tot de plannen voor komend jaar verwijs ik naar het jaarverslag. Tot zover de vereniging. Hoe kijkt de VGN aan tegen het geschiedenisonderwijs? In het basisonderwijs zijn er helaas nog te weinig positieve gevolgen van de canon merkbaar. De VGN stelt vast dat de organisaties die de implementatie van de canon in het basisonderwijs aan moeten jagen nog te weinig tot stand hebben gebracht. Van leden die namens de VGN meepraten, weten we dat dat niet ligt aan een gebrek aan goede ideeën. Er lijkt effectieve sturing te ontbreken. De VGN gaat dit jaar door met haar zoektocht naar de juiste ingang om dit probleem aan de orde te stellen. We verwachten hierbij goed samen te kunnen werken met de stichting Entoen.nu. Daarnaast pleiten we voor opname van de canon in de kerndoelen van het basisonderwijs.

Gelukkig blijft de pabocommissie een vaste waarde bij het aanjagen van ontwikkelingen die leiden tot goed geschiedenisonderwijs op pabo's en in het verlengde daarvan het basisonderwijs.

In de onderbouw van het voortgezet onderwijs werken we nu een aantal jaren met de kerndoelen van de nieuwe on-

derbouw. De meeste scholen lijken beslist te hebben of ze met afzonderlijke vakken blijven werken of met een vorm van een leergebied. Het lijkt alsof de onderbouw op dit moment niet al te zeer in de spotlights staat, zeker als het om klas 1-3 havo en vwo gaat. Naar mijn idee is het tijd voor een studiedag en of een artikelenreeks in Kleio waardoor deze klassen en historische vorming in verschillende vormen van leergebieden speciale aandacht krijgen.

Of de canon voor klas 1 en 2 van het voortgezet onderwijs verplicht gesteld wordt, is nog niet duidelijk. Over de wenselijkheid hiervan en de mogelijkheden en onmogelijkheden hiertoe loopt een discussie onder historici, vakdidactici en politici. Het simpel 'toevoegen' van de canon aan de bestaande kerndoelen van het leergebied Mens en Maatschappij, met daarin de 10 tijdvakken, lijkt onverstandig. Het is de overtuiging van de VGN, dat een eventueel verplichte invoering van de canon gedragen dient te worden door alle vakken en leergebieden, waarbij geschiedenis een belangrijke taak heeft. De VGN stelt vast dat de meeste canonitems ook nu al voorkomen in de lesprogramma's en dat de canon niet voorschrijft hoeveel aandacht de items moeten krijgen. De canon biedt voor de onderbouw kansen om de positie van het geschiedenisonderwijs te versterken. Twee zaken moeten echter voorkomen worden als de canon verplicht gesteld wordt. Het eerste is dat er binnen de beperkte lestijd onevenredig veel aandacht komt voor Nederlandse geschiedenis,

bijvoorbeeld als gevolg van verplichte uitgebreide herhaling van alle canonitems. De VGN is op dit punt niet zo optimistisch als de commissie Van Oostrom. Daarnaast is het belangrijk dat docenten de vrijheid houden om vensters en tijdvakken die in het basisonderwijs al met een canonitem geopend zijn, in het voortgezet onderwijs aan de orde te stellen met voornamelijk andere voorbeelden.

In de bovenbouw van het vmbo doen de leerlingen dit jaar voor de tweede keer examen in de stof die hoort bij het historisch overzicht. Het is de taak voor de VGN om de ervaringen in het lesgeven hiermee en de examens te evalueren. Op basis daarvan kunnen tips over lesstofverdeling gegeven worden aan collega's en kunnen we met Cevo spreken over de examens. Indien nodig kan de VGN een advies opstellen over het aantal lesuren dat voor geschiedenis nodig wordt geacht. Waar we de afgelopen jaren zorgen hadden over het dalende aantal leerlingen dat centraal examen geschiedenis deed op het vmbo, kunnen we nu trots zijn op een stijgend aantal examenkandidaten. Het totaal aantal kandidaten ligt weer bijna op het niveau zoals we dat voor de invoering van het vmbo gewend waren op het vbo en de mavo. Bij de Tweede Fase gaat de aandacht van veel docenten nog steeds uit naar de implementatie van het nieuwe programma. Uit een bijeenkomst in november, georganiseerd door de havo/vwo-commissie, bleek dat docenten dit jaar beter hun weg vinden met domein B. Overladenheid van

het programma blijft echter vooral in de havo een probleem. Uit een analyse van de syllabuscommissie die een syllabus schreef bij het nieuwe programma blijkt dat dit mede veroorzaakt wordt doordat methodes domein B te uitgebreid uitwerken. Schrappen is dan ook voor veel docenten het devies. Met de opgedane ervaring en de richtlijnen van die syllabuscommissie lukt dat steeds beter. Daarbij helpt het dat domein B niet in het centraal examen zit. Voorlopig zal dit zo blijven. De VGN vindt het belangrijk dat domein B pas in het centraal examen komt wanneer docenten zich het programma goed eigen hebben gemaakt en helder is hoe het examen voor havo en vwo er uit gaat zien. Daarom zijn we ook blij met de pilots die op 8 scholen lopen voor het examen havo en vwo. Uit de pilot voor de havo leert de VGN dat enige jaren ervaring bij docenten en examenmakers onmisbaar zijn om leerlingen goed voor te kunnen bereiden op een examen op basis van domein B. Inmiddels hebben de betrokkenen de overtuiging een valide examen te kunnen maken waarop ze hun havo-leerlingen goed kunnen voorbereiden. Dat geeft vertrouwen voor een landelijke invoering. Het eerste pilotexamen vwo wordt in 2010 afgenomen. We hopen dat deze pilot ook aanwijzingen oplevert over hoe binnen het nieuwe programma het onderscheid tussen havo en vwo gemaakt moet worden.

Wanneer domein B in het centraal examen getoetst gaat worden, rekent de VGN het tot haar verantwoordelijkheid om

u daarover goed voor te lichten. Gelukkig weten we dat we daarbij kunnen rekenen op de medewerking van de medewerkers van Cevo en Cito.

De komende jaren zal domein B nog in het schoolexamen zitten en bestaat het centraal examen uit twee thema's (domein C). In 2010 zijn dat Dynamiek en Stagnatie en Vietnam. Voor 2011 wordt een nieuwe thema ontwikkeld. Dit nieuwe thema wordt niet meer ontwikkeld door een stofomschrijvingscommissie onder verantwoordelijkheid van de VGN. De Cevo neemt de verantwoordelijkheid net als bij andere vakken over en geeft een opdracht aan een syllabuscommissie. In deze commissie is de VGN met twee leden vertegenwoordigd. Voor de vereniging is het goed dat de administratieve rompslomp die met de stofomschrijvingscommissies samenhang geen beslag meer legt op de tijd van het bestuur. De term stofomschrijving verdwijnt in deze nieuwe opzet. We spreken nu van een 'explicatie'. Deze zal niet meer de vorm hebben van een uitgeschreven essay. In zo'n essay zijn verbanden immers vaak al uitgeschreven waardoor vragen naar inzicht lastig is voor examenmakers en vooral het vwo-examen onvoldoende diepgang krijgt. Dit bleek opnieuw bij de evaluatie van het examen 2008 die de havo/vwo commissie organiseerde. Bovendien is het examen dat bij domein B hoort ook niet gebaseerd op een essay.

Het komende jaar zullen de ontwikkelingen rondom het examen veel aandacht vragen van de VGN. Onze inzet is

erop gericht om docenten de tijd te geven toe te groeien naar een nieuw centraal examen en goede voorlichting te organiseren. Ook nu kunt u daarvoor al op onze site terecht. U vindt daar de laatste stand van zaken. Nieuwe examenvormen moeten pas landelijk ingevoerd worden als voor alle docenten duidelijk is hoe ze hun leerlingen moeten voorbereiden. Bovendien moet het aannemelijk zijn dat we met de nieuwe examenvorm een behoorlijk aantal jaren vooruit kunnen. Met het oog hierop pleiten we voor een grondige evaluatie van de vwo-pilot in 2010.

Dit is mijn laatste jaarrede. In 2002 bezocht ik voor het eerst als aspirant bestuurslid een bestuursvergadering en nu zit mijn termijn erop. Ik ben trots op de VGN waarvan ik nu als bestuurslid aftreed en blij met Marcel Nonhebel, Bas van Rooijen en Vincent Loth als kandidaat-bestuursleden. Maas van Egdrom zal voorlopig voorzitter ad interim zijn. De afgelopen jaren ben ik bijzonder onder de indruk geraakt van de inzet van de actieve leden en de positieve resultaten die deze inzet heeft voor het geschiedenisonderwijs. De VGN maakt écht verschil. Wilt u daarbij helpen? Mail dan Wendy Hinke, secretaris van het bestuur, op mwhinke@hotmail.com en geef aan wat u zou willen doen. Wendy kan u vervolgens precies aangeven wat er binnen de VGN voor u te doen is.

Jan-Maarten de Wit
Voorzitter VGN